

JAARVERSLAG STICHTING SHIVA 2020

Spiritualiteit
hiv
Aids

Shiva

Stichting Shiva
Eerste Helmersstraat 17
1054 CX Amsterdam
020-6160460 | 06-4377 8713
www.shiva-positief.nl
info@shiva-positief.nl
IBAN: NL19INGB0007418529

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	3
ACTIVITEITEN SHIVA IN 2020	4
Vangnet in tijden van corona	4
A. Individuele begeleiding	4
B. Materiële Ondersteuning en “Corona Noodgeld”	5
C. Retraites	7
Migrantenprojecten in tijden van corona	8
Positive Sisters	10
A. Uitvoering Positive Sisters.....	10
Vrouwen matchen en matches begeleiden.....	10
I Love my Life – Communitydagen	12
B. Doorontwikkeling en inbedding in de zorgketen	13
Communicatie campagne: twee prachtige films.....	14
Digitale Leermodule	14
C. Duurzaam financieringsmodel voor Positive Sister-interventie.....	15
Positive Brothers	16
A. Netwerk uitbouwen en Professionele individuele begeleiding	16
B. Digitale ondersteuning	17
C. Communitybijeenkomsten Positive Brothers	17
D. Werving, training, begeleiding en bijscholing van Positive Brothers.....	20
E. Mannen matchen en matches begeleiden	21
F. Evaluatie Positive Brothers - pilot	21
ORGANISATIE	23
SAMENVATTING JAARREKENING	24

VOORWOORD

Onder de indruk ben ik, van de veerkracht van Shiva in het afgelopen jaar. 2020 nam snel een onverwachte wending en de wereld belandde in een corona-crisis. Medewerkers en vrijwilligers van Shiva toonden het hele jaar door hun passie en doorzettingsvermogen in het ondersteunen van mensen met hiv. Juist dit jaar bleek hoe belangrijk het opbouwen van een jarenlang betrouwbaar netwerk is om mensen te steunen in onzekerheid en eenzaamheid. Veel deelnemers, ook mensen die jarenlang niet in beeld waren, zochten Shiva op voor steun. De begeleiding kostte daarom extra uren, want veel mensen rekenden op de hulp van de geestelijk verzorgers. Ik zag ook dat de verschillende wendingen in het corona-beleid, evenals de gevraagde flexibiliteit, de teamleden van Shiva moe maakten, maar dat nam niet weg dat zij altijd op een creatieve manier hun werk voortzetten. Met dezelfde toewijding, maar dan in een andere vorm. Ik kan dan niet anders dan mijn respect en dank uiten voor ieders inzet in 2020.

In dit Jaarverslag leest u dan ook dat er niets stil is blijven staan, alles bleef stromen. Mensen werden gesteund, geïnformeerd, met elkaar verbonden in kleine groepjes en aan peers gematcht. De Positive Brothers sloten de eerste drie jaar van hun project af met een vruchtbare evaluatie. Deze pilotfase heeft heel veel nieuwe expertise opgeleverd voor het begeleiden van migranten mannen met hiv. Ook sloot Shiva positief een driejarige projectcyclus af met de Positive Sisters waarin we op zoek gingen naar duurzame financiering en inbedding in de zorgketen. Beide projectactiviteiten bieden een mooie basis voor de samenvoeging van het werken met de Positive Sisters en Brothers vanaf 2021. Daarnaast leest u in dit jaarverslag over de twee prachtige films die Shiva heeft gemaakt: één voor migranten en één voor hiv-verpleegkundigen. Het verslag vertelt ook over een groep mensen die door de corona-crisis in een zeer moeilijke situatie terecht kwam en hoe Shiva hen met hulp van fondsen kon helpen met corona noodgelden. Tot slot heeft de Black Lives Matterbeweging ons in 2020 erg geraakt en bewogen. De benaming ervan sluit heel goed aan bij het werk en de missie van Shiva. Zoals heel mooi wordt verwoord in Liako's verhaal in dit jaarverslag.

Bedankt samenwerkingspartners!

In 2020 hebben diverse fondsen ons benaderd met de vraag of ze ons financieel konden steunen tijdens de Corona-crisis. Hieruit is het Corona-leefgeld voortgekomen, waarover verderop in dit jaarverslag meer. We zijn deze en alle andere fondsen en donateurs bijzonder erkentelijk en dankbaar. Zonder het vertrouwen dat ze in Shiva stellen en zonder hun financiële ondersteuning was het ons niet gelukt in 2020 effectief in te spelen op de nijpende situatie voor zoveel vrouwen en mannen van Shiva en tegelijkertijd ook onze doelstellingen te behalen.

Ons werk zou evenmin mogelijk zijn geweest zonder de uitstekende samenwerking met het – alsmaar groeiende - netwerk van samenwerkingspartners in het hiv-veld. Daarom willen wij al onze collega's binnen de informele zorg, beleidsorganisaties en ziekenhuizen van harte danken voor het in ons gestelde vertrouwen en voor de plezierige en nauwe samenwerking.

Op 1 mei 2021 bestond Shiva precies 20 jaar. Wij hopen dat een jaar later - op 19 mei 2022 - met u te kunnen vieren zonder corona-voorzorgsmaatregelen. Ik wens u veel plezier met het lezen over dit bewogen jaar van Shiva en wil u bedanken voor uw betrokkenheid.

Namens het bestuur,
Hannie Treffers, Voorzitter Stichting Shiva

ACTIVITEITEN SHIVA IN 2020

Vangnet in tijden van corona

A. Individuele begeleiding

Behaalde resultaten	
Totaal aantal gesprekken:	769
Nieuwe contacten:	24
Aantal mensen die na meer dan 2 jaar bij ShivA terugkeren voor ondersteuning:	31

Anton, long term survivor¹

“Ik was in crisis en het was erg fijn dat ik bij Everdien terecht kon. Dat gesprek heeft een boel spanning bij mij gereduceerd. Ik heb corona gehad, maar ben er doorheen. Ik voel me beter, maar het belangrijkste is dat ik ook mentaal weer hersteld ben. Ik ben bij een psycholoog in behandeling, maar het gesprek met Everdien heeft mij meer opgeleverd dan drie consulten daar.”

Binnen het Vangnet biedt ShivA individuele begeleiding aan mensen voor wie groepsactiviteiten (nog) niet geschikt zijn. Het gaat om de meest kwetsbare mensen met hiv: mensen die met niemand kunnen of durven praten over de existentiële angsten en vertwijfeling die hen door de confrontatie met hiv/aids beheersen. Denk aan mensen die onder (zelf)stigma gebukt gaan in een extreem isolement, zieken of mensen met psychiatrische problematiek. Bovenop hun ‘gewone’ problemen kwamen daar in 2020 nog eens grote uitdagingen ten gevolge van corona bij.

Geestelijk verzorger Everdien Hagen vertelt:

“Door corona had ook de individuele begeleiding veelal een andere invulling dan andere jaren. Daarnaast heb ik veel tijd besteed aan het op eigen initiatief mensen bellen die eerder met de retraits hebben meegedaan en van wie ik wist dat ze alleen wonen of nog andere ziektes hebben dan hiv.

Voor mensen zonder hiv is corona een ‘nieuwe angst’. Voor mensen met hiv bleek het ‘een oude angst’ te triggeren. Heel vaak heb ik het zinnetje gehoord: ‘zoals toen met aids’. Bepaalde lichamelijke verschijnselen, zoals hoge koorts of nachtzweeten, brachten oude herinneringen boven. De gevoelens die daarmee samenhangen, wilden de mensen uiteraard graag delen. Ook de ervaring van afstand houden riep soms herinneringen op aan de tijd dat er veel onwetendheid was over hiv en mensen iemand met hiv op afstand hielden. Ze benoemden ook verschillen: ‘Toen was het taboe, nu praat juist iedereen erover’. ShivA is een vertrouwd adres om hierover te kunnen praten.

Mensen met andere onderliggende ziektes dan hiv maakten zich zorgen over de beschikbaarheid van zorg, over de beschikbaarheid van medicatie en over sociaal isolement.

Buiten de groep migranten kwamen eveneens mensen in de problemen door verlies van werk, of juist door overbelasting van werk in de zorg. Ook dakloosheid of de angst daarvoor is ter sprake gekomen. Waar mogelijk hebben we in overleg met het team oplossingen of verwijzing naar andere hulp verzorgd.

Eenzaamheid was een terugkerend thema. Zowel bij jonge mensen die bijvoorbeeld niet kunnen daten of een nieuwe relatie aangaan, als ook bij oudere mensen met een lichamelijke beperking: ‘Het gevoel dat je

¹ De namen van alle deelnemers aan het programma van ShivA zijn in dit verslag om privacy-redenen gefingeerd.

alleen bent. Wat staat je te wachten?’ Als het nodig was, heb ik dan ook in binnen de beperkingen zoveel mogelijk veilige fysieke ontmoetingen gehad. Mail- en appcontact kan een lijntje zijn als er geen tijd is om te bellen, zeker in coronatijd als iemand zich eenzaam voelt. ‘Er wordt aan mij gedacht’ is dan soms al voldoende. Dat hebben we immers allemaal nodig.

2020 was een zwaar jaar, maar het was bijzonder dankbaar om te constateren dat Shiva voor veel mensen een veilige plek kan zijn waar je niet alleen bent en waar je gekend wordt.”

B. Materiële Ondersteuning en “Corona Noodgeld”

Ondersteuning in cijfers	
Materiële Nood	€ 6.850
Corona Noodgeld	€ 26.500

Materiële ondersteuning vóór de corona-pandemie

Shiva's werk is erop gericht mensen te begeleiden tijdens hun zoektocht naar toekomstperspectief. Maar toekomstperspectief is ver te zoeken voor degenen die niet genoeg geld hebben om te eten, hun kinderen te bellen of aan andere basisbehoeften te voldoen die voor de meesten van ons zo vanzelfsprekend zijn. Voor deze mensen in armoede is er sprake van puur overleven, met extreme stress als gevolg. Nadenken over de toekomst is voor hen niet aan de orde.

Shiva heeft door de jaren heen altijd een bedrag van ca. € 7.000,00 beschikbaar voor noodsituaties waarin sprake is van armoede.

Nu kan ik broccoli eten!

Tien jaar geleden is Yeshumé naar Nederland gevlucht. Ze kan niet aantonen uit welk land ze afkomstig is. Daarom heeft ze geen verblijfsvergunning. Vanuit een kerkelijke organisatie ontvangt Yeshumé wekelijks €35 leefgeld. Hierdoor kan ze eten. Gezond eten kan ze zich echter niet veroorloven. Daardoor heeft Yeshumé overgewicht, met talloze lichamelijke klachten als gevolg. Ook heeft ze al twintig jaar geen contact meer gehad met haar kinderen. Zij weet niet of ze nog leven.

Sinds 2020 krijgt Yeshumé aanvullende financiële steun vanuit Shiva. Haar eerste reactie toen we dit met haar bespraken? “Nu kan ik broccoli eten!”

Sindsdien eet Yeshumé gezond. Ze wandelt, is afgevallen en heeft ruimte in haar hoofd gekregen om haar kinderen te zoeken. Haar jongste dochter en het gezin waar zij zelf uit komt is Yeshumé inmiddels op het spoor gekomen. Er prijkt zelfs een foto van dat gezin op haar nachtkastje. Dankzij een relatief klein bedrag is er weer perspectief voor Yeshumé.

Toekomstplannen

Het ziekenhuis belt Shiva over een nieuwe patiënte, Precious. Zij ‘slaapt’ 's nachts op het station. Als haar tas daar gestolen zou worden, is Precious haar hiv-medicatie kwijt. Kan Shiva iets doen?

Diezelfde dag komt Precious bij Shiva. Samen met Inga kijkt ze naar mogelijkheden om die avond veilig te slapen. Dan blijkt ze misschien bij iemand terecht te kunnen, als ze maar kan betalen. Iedere dag komt er namelijk aan het einde van de middag een vrouw langs op het perron waar Precious haar vaste stek heeft gecreëerd. Zij hoopt dat deze vrouw wil helpen.

Ze spreekt de vrouw aan en deze blijkt bereid haar onderdak te bieden. Sindsdien woont zij bij de vrouw. Shiva zorgt voor een financiële vergoeding en Precious is veilig. Hierdoor heeft Precious ruimte in haar hoofd om na te denken over haar toekomst. In overleg met Shiva groeit ze toe naar een besluit en inmiddels bereidt ze zelfs haar terugkeer naar haar land van herkomst voor. Ook heeft ze weer contact met haar kinderen.

Corona Noodgeld

Ongedocumenteerden bevonden zich vóór de corona-uitbraak al in een kwetsbare positie. Hun werk is onzeker: vaak gaat het om slecht betaald werk dat makkelijk opzegbaar is door een werkgever. Denk aan schoonmaakwerk of de minder dankbare werkzaamheden binnen de horeca.

Vrijwel al dat werk is na de uitbraak plotseling volledig weggefallen. Voor steunmaatregelen zoals TOZO komen ongedocumenteerden echter niet in aanmerking. Daarvoor is een legale status vereist. Daarom dreigden veel mensen zonder verblijfsdocumenten vaak al snel na de corona-uitbraak af te glijden en dakloos te worden. Zij hadden plotseling niet meer de middelen om eten, drinken en toiletartikelen aan te schaffen. Aangezien mensen met hiv hun hiv-medicatie met een gezonde maaltijd moeten innemen, was de urgentie voor noodgeld bij hen extra hoog.

Onder normale omstandigheden is de reserve voor Noodgeld van Shiva voldoende. Gedurende de pandemie was dit echter niet het geval. Daarom zijn we alle fondsen dankbaar die hulp hebben geboden in deze moeilijke tijd. Zij die door de grond dreigden te zakken, konden via dit corona-noodgeld boodschappen blijven doen, toiletartikelen kopen en hun onderdak behouden.

Met degenen die financieel in problemen kwamen, hebben we in persoonlijk contact en met ieder afzonderlijk afgestemd hoe zij de geboden noodgelden zouden ontvangen en besteden. Onze Positive Sisters en Positive Brothers vervulden in dit traject een bemiddelende rol. Zij zorgden ervoor dat degenen die steun nodig hadden, zoveel mogelijk zelf oplossingen konden aandragen.

Caring for Humanity

"A HEARTFELT APPRECIATION: I am Ahmet, I live in Amsterdam. I have no resident permit at this moment. I would like to take this opportunity to thank you all for your generosity in assisting me financially during these hard months. Thank you all for opening your doors and hearts to give generously to support me. With your help, I could get good food, water, shelter and some other basic needs. Every single cent you gave, went a very long way to help me tremendously. Your organization is a true example of caring for humanity. The love shown to me and this experience will forever be in my heart no matter what the future may look like. For now, keep in mind that you all helped to save the life of a 'Brother and a Son'. Thank you."

Slechts een paar honderd euro kunnen soms hét verschil maken en de voorwaarden scheppen voor een toekomstperspectief.

Keerpunt voor Tawanda

Tawanda heeft geen papieren en leeft elke dag van wat hij op dat moment verdient. Totdat corona komt... Zijn werk stopt en Tawanda komt in ernstige financiële problemen. Daar praat hij niet over. Dat hoeft ook niet: Edmund kent Tawanda's situatie en, zonder dat Tawanda dit weet, zorgt Edmund via Shiva voor corona noodgeld. Als Edmund met een enveloppe bij hem voor de deur staat, barst Tawanda in tranen uit. Hij kan niet geloven dat er iemand aan hem heeft gedacht en om hem geeft.

C. Retraites

Behaalde resultaten	
Aantal retraites:	2
Aantal geïnteresseerden (met wie voorbereidende begeleidingsgesprekken gevoerd zijn):	33
Aantal voorbereidende begeleidingsgesprekken:	42
Aantal deelnemers (i.v.m. corona 50% van gebruikelijke groepsgrootte):	10
Gesprekken na of naar aanleiding van de Retraite:	22

Mieke, 50+

“Dit symbolische hart is voor mij een bevestiging van de innerlijke rust die de kloosterdagen mij hebben gebracht. Ik kijk er met een warm gevoel op terug. Ik heb geleerd beter voor mezelf te zorgen en ik heb keuzes gemaakt die ik anders waarschijnlijk niet gemaakt had. Ook heb ik weer ruimte om met het verlies van mijn dierbare om te gaan.”

Tijdens de kloosterdagen van Shiva komen mensen met hiv met verschillende achtergronden met elkaar in contact, een ervaring die maatschappelijke scheidslijnen overstijgt. Met professionele begeleiding vanuit Shiva vinden deelnemers weer toegang tot hun eigen krachtbronnen en ontwikkelen zij persoonlijke antwoorden op hun levensvragen. Wezenlijk voor de methode van Shiva is dat de deelnemers elkaar hierbij inspireren en op weg helpen.

Michiel, 20+

Michiel komt uit een streng christelijk gezin. Als kind al voelde hij zich anders dan anderen. Toen hij ging studeren dook Michiel de gay-scene in. Het enige wat hij over hiv had gehoord, was dat mensen in Afrika er aan stierven. Thuis waren sociale media namelijk taboe. Bij een van de eerste seksuele contacten liep Michiel hiv op.

Inmiddels geeft Michiel zelf voorlichting aan jongeren op scholen. Desondanks vindt hij het moeilijk in eigen kring over zijn ervaringen te vertellen. De kloosterdagen van Shiva geven hem mogelijkheden om te praten over schuld- en schaamtegevoelens. Hij krijgt de ruimte te spreken over wat hij van huis uit heeft meegekregen en wat hij mist. Hij maakt plannen om naderhand via Shiva in contact te komen met mannen die een soortgelijk proces doormaken als hijzelf, omdat ook zij uit streng gelovige gezinnen komen.

Juist in coronatijd zijn Retraites bijzonder belangrijk voor onze deelnemers. Velen hebben te kampen met trauma's uit het verleden die samenhangen met de aids-pandemie, angsten of eenzaamheid. Daarom hebben we juist in Coronatijd de Retraites door laten gaan, ook al hebben we de groepsgrootte moeten aanpassen om de 1,5 meter afstand te kunnen garanderen. Bovendien hebben we de inhoud van de Retraites op de nieuwe situatie sinds corona aangepast.

Sander, 30+

“Wat ik voor het eerst heb gedaan, is alles delen met mijn ouders: mezelf in alle kwetsbaarheid tonen. Ze reageren erop vol begrip en steun. Ook dat is helend en emotioneel zit ik daardoor op een nieuw vlak.”

Migrantenprojecten in tijden van corona

Impact corona op migranten die Shiva begeleidt

Ons begeleidingswerk is sinds de corona-uitbraak geïntensiveerd. Veel van de migranten met hiv/aids die wij bij Shiva begeleiden, waren hun oriëntatie volledig kwijt en hadden ons dringend nodig. Zoals eerder aangegeven, hadden onze hiv-positieve vluchtelingen en migranten veel vragen en zorgen. Ten onrechte vreesden velen dat hiv hen extra kwetsbaar zou maken voor een dodelijk verloop van deze nieuwe virusinfectie.

De pandemie riep bovendien herinneringen op aan het grote sterven aan aids in Afrika. Nog altijd zijn er grote zorgen over familie in de herkomstlanden. Onze migranten zijn zeer bezorgd hoe het hun families *back home* zal vergaan als corona nog bovenop de burgeroorlogen plus bijbehorende honger komt.

Wat ook impact had op deze vrouwen en mannen is dat de ziekenhuizen hen vanwege de pandemie vooral telefonisch begeleidden, waardoor zij zich minder gesteund voelden in de ziekenhuizen en hiv-verpleegkundigen minder in staat waren om door te verwijzen. Bovendien was er minder tijd voor de communicatie tussen Shiva en hiv-verpleegkundigen.

Voor kinderen in Nederland gold dat ze in 2020 voor een groot deel van de tijd thuis waren vanwege corona. De meeste migrantenouders kunnen hun kinderen niet begeleiden bij het online-onderwijs, áls ze al een laptop hebben!

Meerdere migranten die Shiva begeleidt, kwamen vanwege corona in het buitenland vast te zitten tijdens hun eerste familiebezoek in vele jaren. Geestelijk verzorger Edmund Owusu begeleidde twee mannen die – zonder hun hiv-medicatie – aan het begin van de corona-uitbraak vanuit Soedan en Libië niet naar Nederland konden terugkeren. De mannen zaten in verschrikkelijke angst, ver weg van Nederland. Voor hen vormden de telefoongesprekken die ze met Edmund hadden, op dat moment een levenslijn.

Tot slot waren er grote financiële problemen (zie paragraaf Materiële Ondersteuning en “Corona Noodgeld”, pagina 5).

Dat wij vanuit Shiva in staat waren om op de individuele situatie van de vrouwen en mannen goed in te spelen, was niet mogelijk geweest zonder de tomeloze inzet van onze Positive Sisters en Positive Brothers. Zij informeerden ons continu over bijvoorbeeld vragen en angsten die bij de vrouwen en mannen speelden. Ook hielden ze ons op de hoogte van individuele problemen. Sinds corona realiseren de Positive Sisters en Positive Brothers zich eens te meer hoe belangrijk hun werk als sleutelfiguur is. Daarom zijn zij gedurende de pandemie niet alleen sterk gegroeid in hun rol richting de mensen die zij begeleiden, maar ook in hun persoonlijke ontwikkeling.

Impact corona op de activiteiten van Shiva voor migranten

Informatieverstrekking

De meeste niet-westerse migranten komen uit landen waar geen persvrijheid bestaat. Mensen die geen vrije pers kennen, hebben vaak niet geleerd om onderscheid te maken en selectief te zijn met betrekking tot berichtgeving. Zij werden echter via social media bedolven onder allerlei berichten over COVID-19, meestal fake news. Er bestond daarom veel angst. We hoorden: “De informatie van Shiva vertrouwen wij, omdat we jullie kennen en vertrouwen.” Vooral in de eerste maanden van de pandemie hebben wij daarom veel tijd geïnvesteerd in informatieverstrekking aan de migranten.

We hebben op onze doelgroep toegesneden informatie opgesteld, hoofdzakelijk via wekelijks ingesproken WhatsApp-berichten, die daarmee ook toegankelijk waren voor laaggeletterden. Deze berichten waren niet alleen in het Nederlands, maar ook in het Engels, Frans, Tigrinya en Arabisch beschikbaar. Naast gesproken berichten konden we onze mensen – dankzij Pharos – bovendien via beeldberichten informeren. Zo is Shiva een essentiële schakel gebleken voor een juiste informatieverstrekking en hebben we heel wat zorgen weggenomen.

Naast informatie hebben wij inspirerende en bemoedigende berichten rondgestuurd; van filmpjes en gedichten tot muziek. Een hoogtepunt was tijdens de Ramadan:

Inga vertelt over een moment tijdens de Ramadan:

“Vandaag om 7 uur is weer het landelijke gebedsmoment – een gezamenlijk initiatief van moskeeën en kerken. Deze week hebben we een gebed in het Arabisch rondgestuurd, ingesproken door een imam die door collega Everdien wordt begeleid. Hij is homo en hiv-positief, heeft daardoor zijn positie in de moskee verloren. En zijn eigenwaarde...

Wij waarderen hem enorm. En onze vele mensen met islamitische achtergrond zijn zo blij dat er nu, tijdens de Ramadan, ook een gebed uit hun achterban komt, na alle Engelse, Franse en Nederlandse teksten die onze Afrikaanse collega’s Edmund, Anicetas en Liako voor hen hebben ingesproken in de afgelopen weken.”

Fysieke bijeenkomsten tijdens COVID

Shiva draagt bij aan de therapietrouw van migranten met hiv/aids, en daarmee dus aan de medische component van gezondheid. Maar juist ook in de mentale component van de gezondheid van onze deelnemers speelt Shiva een cruciale rol.

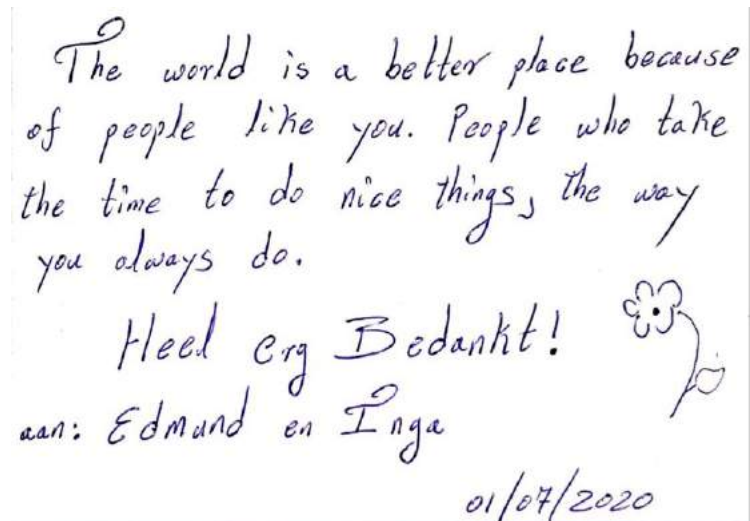
Daarom hebben we eventuele risico’s van fysieke bijeenkomsten nauwgezet afgewogen tegen de positieve invloed van deze bijeenkomsten op de mentale gezondheid van onze deelnemers. Dit heeft geleid tot de beslissing om ook in tijden van corona fysieke bijeenkomsten zoveel mogelijk door te laten gaan. Temeer omdat

online bijeenkomsten geen optie zijn voor onze doelgroep: online bijeenkomsten worden als onveilig gezien, omdat op ieder moment een onwetend familielid binnen kan komen. Bovendien bestaat er zorg rondom digitale privacy.

Een andere reden waarom fysieke bijeenkomsten zo belangrijk zijn, is dat dit soort ontmoetingen een essentiële schakel vormen binnen de culturen waartoe onze vrouwen en mannen behoren. Wel hebben we de groepsgrootte aangepast.

Impact Black Lives Matter-beweging

2020 is niet alleen historisch geweest vanwege de corona-pandemie, maar ook door de Black Lives Matter-beweging. Net als vele anderen was ook Shiva-collega Liako daardoor geraakt. Aanvankelijk voelde zij zich ongemakkelijk omdat ze meende dat zij er zelf niets aan deed. Toen kwam ze echter tot het inzicht dat ze er

eigenlijk elke dag mee bezig is, gewoon door wie ze is en wat ze doet. Ze heeft daarover in het Engels een prachtig stuk geschreven op Facebook. Het is eveneens te lezen op [de website van Shiva](#).

Liako over Black Lives Matter!

“Mijn hele leven draait om Black Lives Matter! Bij Shiva werk ik met zwarte en witte mensen met hart en ziel voor andere zwarte mensen, omdat hun leven belangrijk is. Ik ben moeder van een klein meisje dat leert dat liefde geen kleur kent en een grote dochter die er trots op is zwart te zijn. Ik ben de vrouw van een man die ook daar waar apartheid heerst, gewoon arm in arm met mij over straat loopt: ‘Mijn leven is met jou, niet met iedereen die daar moeite mee heeft’, zegt hij dan. Ik strijd tegen racisme op mijn eigen manier!”

Positive Sisters

Voor een nadere toelichting op het reguliere werk van de Positive Sisters verwijzen wij naar het Jaarverslag van Shiva van 2019.

De Positive Sisters, de vrouwen en het team van Shiva hebben juist ook in deze moeilijke tijden van corona goed voor elkaar gezorgd en elkaar, waar nodig, steeds gesteund. Deze steun is vooral zo bijzonder geweest tijdens de periodes van lockdown, waarin het niet mogelijk was om bij elkaar te komen. Hoe waardevol de onderlinge support voor iedereen is, bleek eens te meer toen wij in 2020 van één van onze Positive Sisters afscheid moesten nemen. Het verdriet om haar overlijden was - en is - bijzonder groot binnen de hechte gemeenschap van de Positive Sisters en hun vrouwen.

Veel van de onderlinge communicatie verloopt via twee WhatsApp-groepen van de Positive Sisters en hun vrouwen. Zie voor een toelichting op het belang van WhatsApp-groepen onder '[Digitale ondersteuning](#)' bij de Positive Brothers, pagina 17.

A. Uitvoering Positive Sisters

Behaalde resultaten	
Totaal aantal gecertificeerde Positive Sisters einde jaar:	51
Aantal matches begeleid door Shiva:	89 (gepland: 70)
* Waarvan matches die overgekomen zijn uit 2019:	58
* Waarvan nieuw gesloten matches in 2020:	31
Aantal matches op eigen initiatief van Positive Sisters:	ca. 220
Communitydagen (pré-corona stijl) / Love my Life :	1 (gepland: 3)
Communitydagen (corona-stijl = kleine groepjes) :	11 (gepland: 0)

Vrouwen matches en matches begeleiden

Geheimen

Begin 2020 belde een ziekenhuis naar Shiva over Liyana. De hiv-verpleegkundige zag dat Liyana erg gestrest was. Maar hoe ze ook haar best deed om de oorzaak daarvan te achterhalen, het lukte haar niet. Bij Shiva kwam Liyana in contact met Positive Sister Leal. Al gauw bleek dat Liyana lesbisch is en om die reden uit

haar thuisland gevlucht was. Ze had haar volwassen dochter naar Nederland meegenomen zonder haar in te lichten over haar plannen. De relatie tussen beide vrouwen was daardoor ernstig verstoord. Liyana had zó veel last van stress, dat ze zich niet op de behandeling van haar nieuw gediagnosticeerde hiv-infectie kon concentreren.

Bij Shiva kon Liyana aansluiten bij de groep van lesbische vrouwen met hiv. Na die bevrijdende stap konden we aandacht besteden aan het verhaal van Liyana's dochter en vervolgens aan de relatie van moeder en dochter. Na uitgebreide gesprekken kwamen moeder en dochter weer nader tot elkaar. Pas toen had Liyana voldoende ruimte in haar hoofd voor het verwerken van het feit dat ze hiv heeft en kon ze haar aandacht richten op haar hiv-behandeling.

Hiv-verpleegkundigen uit de ziekenhuizen in het hele land benaderen Shiva voor een Positive Sister wanneer zij ertegen aanlopen dat een patiënte ernstig gehinderd wordt door (zelf)stigma rond hiv en zij therapieontrouw is. In 2020 verliep deze werkwijze met pieken en dalen, omdat specialisten voor infectieziekten zoals hiv ook grotendeels degenen zijn op wie de coronazorg neerkomt. De samenwerkende ziekenhuizen hadden hierdoor een dubbele belasting en moesten - compleet onverwachts en dus onvoorbereid - op corona worden ingezet, waardoor ze minder tijd hadden voor mensen met hiv. In het begin van de pandemie werden er daarom minder matches aangevraagd dan normaal. In de zomer en herfst van 2020 volgde echter een inhaalslag. Eind 2020 heeft de aanvraag van matches zich gestabiliseerd.

Kimberly

Kimberly is net drie dagen geleden positief getest op hiv. In paniek zoekt ze op internet informatie over hiv. Ze is bang en ook boos: haar leven begint net en nu dit! Via de website van Shiva vindt ze collega Liako en stuurt haar een bericht. Inmiddels heeft Kimberly een Positive Sister. Met deze match begint voor haar een heel proces van acceptatie en verwerking.

Door corona hebben de ziekenhuizen hun werkwijze moeten aanpassen: de vrouwen worden gebeld en ontmoeten hun hiv-verpleegkundige niet fysiek. Voor veel vrouwen betekent een telefonisch consult een extra barrière.

Positive Sister Cylia over haar match

"Pride heeft eigenlijk nooit echt gereageerd als ik haar vroeg hoe het met haar ging. Gelukkig heb ik nooit de moed opgegeven en bleef ik haar trouw mailen, ondanks de moeilijke communicatie. Pride kon mij wél bereiken. En dat deed ze gelukkig toen ze dit jaar in nood zat. Zij was bij familie in Engeland en zat daar vast vanwege corona. Ze kon niet terug, maar had onvoldoende medicatie bij zich. Haar familie in Engeland weet helemaal niet dat ze hiv heeft. Pride was helemaal in paniek toen ze mij belde. Ze had geen idee wat ze moest doen. Via het ziekenhuis hebben we ervoor gezorgd dat ze een recept kreeg toegestuurd, waarmee ze in Engeland haar medicatie kon ophalen.

Waar ik zo blij mee ben? Ten eerste natuurlijk dat zij in mij iemand heeft die ze durft te bellen op het moment dat ze in nood is. Maar óók ben ik ongelooflijk trots dat Pride sinds onze match gemotiveerd is geraakt om haar medicatie te nemen en dat ze die nog steeds trouw neemt."

Voor de Positive Sisters is hun werk hierdoor nóg belangrijker geworden dan anders, maar ook zwaarder. Zij moeten ervoor zorgen dat ze hun matches kunnen blijven begeleiden. En dat terwijl de begeleiding door corona veel intensiever is geworden, vooral vanwege de angsten van velen over corona in relatie tot hiv. Ook hebben zij het zelf – zo als wij allen – niet makkelijk in deze tijd.

Daarom hebben we de Positive Sisters vanuit Shiva in 2020 extra intensief begeleid en ook nieuwe wegen van communicatie (ook als groep) gezocht en gevonden.

Bovendien hebben we voor de Positive Sisters een bijscholing gehouden speciaal gericht op corona, zodat de Positive Sisters in konden haken op angsten en vragen konden beantwoorden. Zo konden zij de vrouwen bijvoorbeeld informeren dat zij, bij trouw medicijngebruik, vanwege hiv geen extra risico op complicaties liepen in het geval zij besmet zouden raken met corona. Dit met dank aan de uitstekende informatievoorziening van de Hiv Vereniging.

In 2020 hebben wij bijna alle matches door laten lopen en niet afgerond.

Een mooi voorbeeld van een match die wél in 2020 afgerond kon worden, is die tussen Positive Sister Alyssa en haar match Amber.

Positive Sister Alyssa vertelt

“Het gaat goed met Amber. Ze werkt nu in het ziekenhuis en volgt er een opleiding. Het gaat goed met haar kinderen en, na een mindere periode, ook met haar relatie. Altijd als Amber mij ziet, zegt ze: ‘Je hebt echt verandering in mijn leven gebracht!’ . Ik stel voor om de match nu echt af te sluiten.”

Ondanks dat sommige matches al lang afgerond zijn, houden vrouwen vaak nog jaren contact met elkaar.

Wat een verschil, die vrouw!

“Ik zie Dakota nog voor me toen we elkaar bijna tien jaar geleden ontmoetten: ze was achttien en dacht dat het leven voorbij was. Na al die jaren hebben we nog steeds contact. Laatst hebben we samen koffie gedronken in de stad. Het gaat fantastisch met haar. Ze heeft een gezinnetje. Ze heeft een kindje van ruim een jaar. Ze neemt haar medicijnen regelmatig. Ze heeft zin in het leven! Haar gezondheid is enorm vooruit gegaan en ze is echt in topconditie.”

I Love my Life – Communitydagen

Dank aan de vrijwilligers

“Wat is I love my Life een prachtige dag geworden! Allereerst waren er zelfs méér vrouwen dan zich aangemeld hadden. En het was een mooie mix van nieuwe vrouwen tot en met vrouwen die na meerdere jaren voor het eerst weer bij ‘de familie’ aan kwamen sluiten en blij naar huis gingen.

Super bedankt allemaal voor het programma van hoge kwaliteit. Ik heb zo veel positieve reacties gehoord, het heeft vrouwen werkelijk verder gebracht. En de nieuwe vrouwen geïntegreerd (de handmassage doet wonderen). Voor mij was een echte mijlpaal dat er drie workshops helemaal zelfstandig door Positive Sisters werden gegeven en het plenaire deel nu ook door een Positive Sister werd geleid. Een geweldig voorbeeld voor de andere vrouwen. Ik ben super trots dat we dit samen hebben bereikt! En niet te vergeten het kinderprogramma. Zelfs Mohamed, die eerst alleen maar huilde aan de rokken van zijn mama, kwam vrolijk thuis...”

Communitydagen zijn een integraal onderdeel van het concept van ShivA. Onze vrouwen en mannen komen uit culturen waar alles via familie en groepen gaat; individualisme is hen vreemd. Daarom zijn groepsbijeenkomsten zo essentieel. Bovendien leven migranten hier in Nederland vaak geïsoleerd van hun families, die veelal in het thuisland wonen en bovendien meestal niet weten dat hun familielid in Nederland hiv heeft. Deze vrouwen en mannen ervaren ShivA als een nieuwe familie.

De eerste groepsbijeenkomst die voor 2020 gepland stond, was die van 25 januari, in het Westeinde Ziekenhuis in Den Haag, vlak vóór de corona-uitbraak. Deze bijeenkomst kon uiteindelijk als enige Communitydag in 2020 in de vertrouwde vorm doorgaan zonder beperkingen in aantal deelnemers.

Felicity, een jonge moeder

Felicity maakt zich zorgen over haar leven met hiv. In november 2019 wordt zij gekoppeld aan Positive Sister Marjory en twee maanden later komt ze voor de eerste keer mee naar een vrouwendag.

Tijdens het plenaire deel van de bijeenkomst zorgt Felicity voor 35 geëmotioneerde vrouwen als ze plotseling opstaat, de microfoon pakt en in bijzijn van iedereen Marjory toespreekt: “Dankzij jou weet ik nu dat er voor mij een leven is. Omdat jij er altijd voor mij bent als ik je nodig heb.”

Vanwege corona hebben allerlei bijeenkomsten in kleinere groepen plaatsgevonden. We hebben de vrouwen gestimuleerd om deze kleinere groepsbijeenkomsten zelf te organiseren. Dit stond al eerder op de planning, maar nu was de tijd er ook echt rijp voor, dankzij de persoonlijke groei die de Positieve Sisters de afgelopen jaren hebben doorgemaakt in het nemen van eigen verantwoordelijkheid. Corona gaf daartoe het extra zetje. Sommige Positive Sisters zijn inmiddels zelfs doorgegroeid naar niveau 4 op de Participatieladder.¹

Door het hele land hebben in 2020 de volgende ontmoetingen plaatsgevonden: vijf vrouwen in Den Haag; acht vrouwen in Arnhem; vier vrouwen in Hengelo; zeven vrouwen in Zwolle; drie vrouwen en hun kinderen in Amersfoort; drie keer drie vrouwen in Amsterdam; drie bijeenkomsten, speciaal voor lesbische vrouwen: in Amsterdam, Den Haag en Rotterdam.

De vrouwen hebben het als geweldig ervaren om even weg te zijn van alle zorgen van thuis. Ze konden zich, in hun eigen woorden, “even vrij en gelukkig voelen”.

Eindelijk samen

“It was so great to finally meet somebody during these difficult corona times! We had our meeting at the park. We cooked and brought the food at the park and we eat together. We all looked forward to have fun like this once in a while. We have a feeling of belonging to a community, relaxing with Sisters.”

Lesbische vrijheid

“Samen zijn we naar de winkel Gays & Gadgets geweest. Iedereen mocht iets uitzoeken. Mijn regenboog-armbandje draag ik nu dag en nacht. Het is zó heerlijk om die vrijheid hier te ervaren. We zijn lesbisch en met hiv en we zijn gewoon deel van de samenleving. Voor drie vrouwen was het overigens de eerste keer sinds de corona-uitbraak dat ze buiten de deur zijn geweest.”

B. Doorontwikkeling en inbedding in de zorgketen

Dankzij de regelmatige evaluaties van onze projecten kunnen wij snel op actuele ontwikkelingen inspringen en ons blijven vernieuwen. Het werk van Shiva is dan ook altijd in beweging. Twee initiatieven uit 2020 zorgen er in het bijzonder voor dat de toegevoegde waarde van informele zorg voor de behandeling van migranten met hiv steeds verder toe kan nemen binnen de formele hiv-zorg, namelijk twee prachtige films.

¹ Zie voor een toelichting op de [Participatieladder](#)

Communicatie campagne: twee prachtige films

ShivA maakte in 2020 twee korte films om de inzet van informele zorg bij mensen met hiv te stimuleren:

1. In "[You are not alone](#)" vertellen onze Positive Sisters en Brothers nieuwe mensen met hiv over de ShivA-Family en nodigen hen uit om erbij te komen. In de ziekenhuizen zullen verpleegkundigen deze film aan nieuwe patiënten laten zien om hen de moed te geven een Positive Sister/Brother te ontmoeten in plaats van angstig en alleen verder te gaan.

2. In de [tweede film](#) vertellen drie hiv-consulenten waarom en hoe zij Positive Sisters en Brothers inzetten. Zij leggen hun collega's uit hoe zij als hiv-verpleegkundigen migranten motiveren een peer te accepteren. Deze film wordt gebruikt voor de bijscholing van hiv-verpleegkundigen in de Digitale Leermodule (zie hieronder).

Hiv-verpleegkundige die in de film uitleg geeft aan haar collega's

"Heel graag gedaan wat betreft de film! Vond het erg leuk om mee te kunnen werken, lief dat je aan me gedacht had. Ik waardeer jullie enorm en alle zorg en liefde die jullie aan de mensen met hiv geven. Zorg vanuit het hart en een enorm prettige aanvulling op de reguliere zorg in het ziekenhuis. Dus jullie bedankt! Wat fijn ook dat er zoveel aandacht voor jullie werk komt."

Digitale Leermodule

ShivA heeft de tweede film speciaal voor hiv-verpleegkundigen ontwikkeld omdat het aanbod voor migranten met hiv vanuit de informele zorg niet altijd effectief binnen de ziekenhuizen werd ingezet. Deels doordat hiv-verpleegkundigen niet goed weten hoe zij migranten kunnen motiveren; deels doordat zij onbekend zijn met het aanbod vanuit de informele zorg voor migranten met hiv. De digitale leermodule wordt ontwikkeld in samenwerking met professionals van Soa Aids Nederland en wordt beschikbaar gesteld op het e-learning platform van Soa Aids Nederland. De module levert de professionals accreditatiepunten op. Enkele hiv-verpleegkundigen hebben aan de totstandkoming van de module bijgedragen door tijdens een brainstormsessie input te geven vanuit hun werkveld.

Hiv-verpleegkundige na de brainstormsessie

"Ik was erg blij dat ik erbij was! En ik vind het heel belangrijk dat dit meer onder de aandacht komt van de beroepsgroep. Jullie doen enorm zinvol werk!!! Dus als ik nog wat kan betekenen..."

De films zijn eveneens beschikbaar via de [website van ShivA](#) en de website van de beroepsvereniging van hiv-verpleegkundigen V&VN. Ook zijn beide films in het kaderprogramma van het WAD-congres van het Aidsfonds vertoond. Het maken van de films was een lang gekoesterde wens van onze Afrikaanse en Caribische deelnemers en van onszelf.

C. Duurzaam financieringsmodel voor Positive Sister-interventie

Financiering van de projecten van Shiva door middel van steun van fondsen vormt op de lange duur geen stabiele basis, terwijl Shiva juist een betrouwbare partner moet kunnen blijven voor zowel de mensen die Shiva begeleidt als ook voor andere professionele spelers binnen het hiv-veld. Shiva heeft daarom voor de komende tien jaar een hybride financieringsmodel ontwikkeld waaraan fondsen én andere partijen deelnemen, waaronder de overheid en farmaceuten¹.

Doelstelling van het hele hiv-veld is dat er vanaf 2030 geen nieuwe hiv-infecties bijkomen in Nederland. Shiva speelt in deze doelstelling een cruciale rol. Een substantieel deel van de mensen met hiv in Nederland is immers migrant en gebleken is dat juist de groep niet-westerse migranten aanzienlijk minder therapietrouw is dan andere mensen met hiv. Het komt er dus op neer dat de doelstelling van het hiv-veld alleen behaald kan worden wanneer Shiva migranten met hiv bereikt en succesvol begeleidt. Want therapietrouw betekent dat je geen ander meer kunt infecteren met je hiv. Shiva kan dit echter alleen als zij een stabiele financiële basis heeft.

Het Oranjefonds heeft zich gecommitteerd om een voortrekkersrol te spelen richting collega-fondsen. Een hybride financieringsmodel betekent dat ook 'niet-fondsen' zoals de overheid en farmaceuten als financiers aanhaken. In 2020 hebben in dit kader gesprekken plaatsgevonden tussen Shiva en het Oranjefonds enerzijds en relevante partijen uit de categorie 'niet-fondsen' anderzijds, onder meer met het ministerie van VWS, het RIVM en met farmaceuten.

Ministerie van VWS, RIVM en farmaceuten

De waarde van het werk van Shiva voor migranten werd tijdens een bijeenkomst met het Ministerie van VWS volmondig erkend. Daarom heeft het Ministerie Shiva uitgenodigd een gesprek aan te gaan met het RIVM. Onze kennismaking met RIVM verliep goed en wij werken verder aan een mogelijke samenwerking. We pleitten voor het opnemen van de migranten doelgroep in het volgende Nationale Actieplan Seksuele Gezondheid 2023. Onze gesprekken worden vervolgd.

Daarnaast kunnen farmaceuten als niet-fondsen partij aanhaken en dat willen zij ook graag. In 2020 zijn wij met drie farmaceutische bedrijven in gesprek gegaan om tot overeenstemming te komen over financiële bijdragen. Wij ervaren een grote bereidheid van hun kant om het werk van Shiva mogelijk te maken en een langere verbinding aan te gaan.

¹ In eerdere jaren hebben wij de mogelijkheden bij zorgverzekeringen onderzocht. Dit blijkt – zeker op korte termijn – geen realistische optie.

Positive Brothers

Behaalde resultaten	
Gecertificeerde Positive Brothers einde jaar:	8
Positive Brothers in opleiding, einde jaar:	8 (gepland: 8)
Aantal matches begeleid door ShivaA:	45
* Waarvan matches die overgekomen zijn uit 2019:	29
* Waarvan nieuw gesloten matches in 2020	16 (gepland: 12)
Communitydagen (pre-corona stijl)	2 (gepland: 4)
Communitydagen (corona-stijl = kleine groepjes)	2 (gepland: 0)
Communityweekend	1
Aantal mannen professioneel begeleid	34 (gepland 30)
Aantal uren individuele begeleiding door geestelijk verzorger	555 (gepland 380)
Mannen begeleid via WhatsApp groep	31 (gepland 20)
Mannen in regionale WhatsApp groepen	18 (gepland 0)
Netwerk mannen in project	86 (gepland 90)

Voor een nadere toelichting op het reguliere werk van de Positive Brothers verwijzen wij naar het Jaarverslag van Shiva 2019. Net als bij de migrantenvrouwen, heeft ook bij de mannen in 2020 alles om corona gedraaid en ook bij hen speelden angsten, twijfels en problemen (zie ook onder [‘Migrantenproject in tijden van corona’](#), pagina 8 en verder).

Het jaar 2020 was het laatste jaar van een driejarige projectperiode die tot doel had een netwerk op te bouwen onder migrantenmannen met hiv, de sterksten onder hen te trainen en de eerste matches te sluiten. De mannen werden hierin begeleid door:

- Edmund Owusu, een ervaren geestelijk verzorger met een Ghanese achtergrond;
- Marten Bos, een trainer die veel ervaring heeft opgedaan juist met de doelgroep;
- en sinds 2020 ook door counselor Anicetas Tangi, die dicht bij de doelgroep staat en de ervaring van de Positive Sisters over kan brengen naar de Positive Brothers.

A. Netwerk uitbouwen en Professionele individuele begeleiding

Zolang het aantal Positive Brothers nog relatief laag is, wordt een deel van de begeleiding door de geestelijk verzorger verzorgd. Individuele begeleiding is erop gericht het persoonlijke en maatschappelijke welzijn van de mannen te verbeteren en dit resulteert in medische vooruitgang. De mannen worden immers therapietrouw(er) en daardoor gezonder.

Een nieuwe start voor Kenyi dankzij individuele begeleiding

“It has been ages since I lost my job and my hope. Since I joined Shiva, my life has changed. The experiences by Shiva made me strong and I did not give up. I even got an internship that resulted in a job.”

Voor de voortgang van het project is individuele begeleiding in dit projectstadium ook belangrijk omdat hierdoor een kweekvijver ontstaat, waaruit toekomstige Positive Brothers gevestigd kunnen worden. Het aantal uren van de geestelijk verzorger aan deze individuele begeleiding in 2020 is vanwege corona aanzienlijk hoger uitgevallen dan gepland (zie bovenstaande overzicht met resultaten).

Ondanks dat ziekenhuizen in 2020 vanwege corona niet of nauwelijks konden doorverwijzen, bestaat het netwerk eind 2020 uit ruim 85 mannen.

Steun op 5000 km afstand

“Ik ben in 2015 gevlucht uit Eritrea. Begin maart vloog ik naar Sudan, om daar mijn familie weer te zien, voor het eerst na al die jaren. Toen ik daar was, kwam er ook in Sudan een lockdown. Ik had voor de geplande periode genoeg pillen meegenomen, en zelfs voor een week extra, maar dat waren er nu niet genoeg. Ik kwam zonder pillen te zitten.

Ik werd zó ongerust. En ik kan er binnen mijn familie met niemand over praten. Mijn familie heeft geen idee dat ik hiv heb. Ook mijn vrienden in Nederland weten het niet. Sommigen wilden me helpen, maar dat kónden ze niet. Ik kon hen onmogelijk vertellen dat ik hiv heb.

Alleen bij Shiva weten ze dat. Ik was zó blij dat ik met Edmund kon bellen! Bij hem kon ik terecht met mijn zorgen. En dankzij hem ben ik met de Ambassade en vervolgens een internist in contact gekomen en heb ik voldoende medicijnen gekregen totdat ik terug kon keren naar Nederland.”

B. Digitale ondersteuning

Via WhatsApp groepen communiceren de mannen actief met elkaar. In een algemene WhatsApp-groep komen allerlei onderwerpen aan de orde die de mannen bezighouden. Corona was in 2020 een belangrijk thema – waarover iedere week informatie werd verstrekt via bijvoorbeeld voice opnamen. Maar het was beslist niet het enige thema.

De aansporing tot app-communicatie komt veelal van geestelijk verzorger Edmund Owusu, maar het resultaat is dat de mannen elkaar via de WhatsApp-groepen onderling steunen.

Naast de algemenere WhatsApp-groep zijn er in 2020 drie regionale appgroepjes bij de mannen ontstaan, te weten voor de regio's Amsterdam, Almere en Arnhem. Het meedoen aan een regionale WhatsApp-groep vormt een eerste stap voor mannen om zelfstandig aan de slag te zijn. Ook zijn er inmiddels al mannen die een regionale groep kunnen leiden.

De mannen die aan de WhatsApp-groepen deelnemen hebben een aanzienlijke persoonlijke groei doorgemaakt en vertrouwen gewonnen, zowel in zichzelf als in hun toekomst. Hun isolatie hebben ze doorbroken. Velen hebben dankzij het project hun medische behandeling serieus opgepakt.

C. Communitybijeenkomsten Positive Brothers

Communitydagen

Voor de doelgroep was het cruciaal dat ze met elkaar én met Shiva in contact konden blijven zodat ze niet in hun 'oude' situatie van therapie-ontrouw, eenzaamheid, onveilige seks en/of drankmisbruik zouden terugvallen. We hebben daarom alles op alles gezet om de bijeenkomsten toch door te kunnen laten gaan. Dat betekende dat we in 2020 flexibel en creatief moesten zijn. De Communitydag die voor februari gepland was, kon volgens planning doorgaan. Het thema van deze dag was 'Tekenen je verhaal' en werd geleid door Senad Alic, een kunstenaar die uit

zijn land voormalig Joegoslavië is gevlucht. In zijn thuisland was hij man, docent, zoon, buurman et cetera. Met andere woorden: hij had meerdere identiteiten. Toen hij in Nederland kwam, bleef er nog maar één identiteit over: die van vluchteling. Senad ging in Nederland kunst maken en uiteindelijk verwierf hij de identiteit kunstenaar.

Zoals het Senad verging, zo gaat het ook met mensen die hiv-positief zijn: ze zijn man, echtgenoot, zoon, arts, timmerman et cetera. Maar vanaf het moment dat ze hiv hebben, verdwijnen al die andere identiteiten en blijft alleen hiv over.

Andere geplande bijeenkomsten hebben we vervangen door kleinere bijeenkomsten of we hebben ze verplaatst, zoals bijvoorbeeld het Communityweekend.

Communityweekend

In 2020 vond het allereerste Communityweekend voor de mannen plaats. De groep deelnemers was zeer divers en bestond uit zowel homo- als heteromannen, uit Positive Brothers én uit mannen die zij begeleiden. Het thema van het weekend was 'Vitaliteit en Gezondheid' en het programma van het weekend was zeer breed. Er werden ervaringen uitgewisseld over leven tijdens de lockdown, gezondheid en vitaliteit tijdens corona.

Eén van de mannen is chef-kok. In een workshop gaf hij de mannen tips hoe ze op een eenvoudige, betaalbare manier gezond kunnen eten. De mannen komen uit landen waar je als jongen niet in de keuken mag komen. Ze hebben dan ook nooit geleerd om zelf te koken. Ze eten, nu ze in Nederland wonen, meestal fastfood. Dat is niet alleen ongezond, maar ook duur. Voor de mannen betekende deze workshop dan ook een eerste stap

naar gezond eten. Voor de chef-kok was het een belangrijke stap op de participatieladder naar meer empowerment en meer zelfstandigheid.

Tijdens het weekend werd een film getoond over gezond eten, waarover in groepjes en vervolgens plenair gesproken werd. Voor de mannen was het een eye-opener dat fastfood ongezond is én dat ze relatief gemakkelijk zelf een gezonde maaltijd kunnen bereiden. Verder was er in het weekend voldoende gelegenheid ingebouwd voor ontspanning, zoals wandelen, yoga-oefeningen, meditatie et cetera.

Match voor het leven

Edmund probeerde twee mannen die uit hetzelfde Afrikaanse land afkomstig zijn en die hij apart begeleidde, al een tijd aan elkaar te koppelen. Zijn bedoeling is dat mannen in een dergelijke match steeds meer samen gaan doen, waardoor ze zich aan elkaar kunnen optrekken. Vaak lukt zo'n match tijdens een kennismaking online waarin Edmund twee mannen aan elkaar voorstelt en de kennismaking begeleidt.

Bij deze beide mannen liep het net iets anders. Hun angst was gewoon te groot. Op aandringen van Edmund belden ze elkaar een keer, maar daar bleef het bij.

Totdat ze elkaar tijdens het Communityweekend ontmoetten. Het klikte meteen en het was direct alsof ze elkaar al jaren kennen. Sinds het Communityweekend zijn ze onafscheidelijk. Edmund begeleidt de mannen inmiddels niet meer. Dat is niet meer nodig. Het zegt iets over het werk van Shiva: als rechtsom de drempel te hoog is, dan zoeken we altijd wegen om het linksom te laten slagen.

Voor geestelijk verzorger Edmund vormde het weekend een uitstekende gelegenheid om de mannen beter te leren kennen en geschikte kandidaten te selecteren voor de training.

Kleine groepsbijeenkomsten

In de zomer hebben twee kleinere bijeenkomsten plaatsgevonden in Almere en Duivendrecht. Bij beide bijeenkomsten ging het er vooral om ervaringen rondom corona met elkaar uit te wisselen: Hoe gaat het met iedereen? Wat zijn de uitdagingen van corona? Welke angsten spelen er? Hoe verloopt het contact met de ziekenhuizen sinds corona?

Doordat eenzaamheid en angsten ten gevolge van corona bij iedereen een rol speelden, konden de mannen hier vrij gemakkelijk met elkaar over praten. Naast corona bestond bij een aantal mannen ook angst inzake hun procedure. Asielaanvragen hebben namelijk tijdens de pandemie volledig stilgelegen.

Deelnemer aan de bijeenkomst in Almere

Terwijl hij – openlijk, in het bijzijn van de andere deelnemers – zijn hiv-medicatie ophaalt, zegt hij: “Ik voel me zo vrij! Ik hoef me niet te verstoppen en kan gewoon mijn medicatie ophalen. Terwijl jullie erbij zijn! Dit is de allereerste keer dat ik niet stiekem hoef te doen. Ik zou willen dat het leven buiten de groep ook zo makkelijk en open was.”

De bijeenkomsten waren voor enkele mannen de allereerste keer sinds de start van de lockdown dat zij buiten de deur kwamen. Dit gold bijvoorbeeld voor de mannen die in een AZC verblijven: zij zaten tijdens de lockdown drie maanden opgesloten in hun kamer in het AZC. Voor hen voelde de deelname aan een bijeenkomst met andere hiv-positieve mannen als een nieuw verworven vrijheid.

De mannen hebben het als bijzonder positief ervaren om gezamenlijk te kunnen spreken over hun eenzaamheid en angsten. De onderlinge saamhorigheid was bijzonder groot.

Broederliefde

Babajide is clean, maar in zijn Amsterdamse buurt komt hij zijn oude rookmakers nog regelmatig tegen. Babajide vertelt dit aan de mannen tijdens hun bijeenkomst. Daarop biedt een van de andere mannen spontaan aan om met hem van woning te ruilen. Voor hem speelt dit probleem immers niet.

Tot slot heeft er een bijeenkomst plaatsgevonden in het teken van de projectevaluatie, samen met enkele Positive Brothers (zie hiervoor '[Evaluatie](#)', pagina 21).

D. Werving, training, begeleiding en bijscholing van Positive Brothers

Sinds corona is het belang van het werk van de Positive Brothers alleen maar groter geworden.

De ziekenhuizen waren echter niet in de gelegenheid om migrantenmannen met hiv te werven en door te verwijzen. Toch hebben we doorgezet om de geplande training door te laten gaan. Dankzij de grote flexibiliteit van alle kanten is dat in het vierde kwartaal van 2020 gelukt.

Samen groeien we

During the training I learned not to decide for the men, but to listen to them and let them choose their own best way to deal with the situation. Because of the volunteer work I get more self-confidence and I get more ideas about my possibilities.

Van sommige mannen was tijdens het Communityweekend duidelijk geworden dat zij geschikt waren om aan de training mee te doen. Verder hebben drie kandidaten meegedaan die uit Oost-Europa komen. Deze mannen komen uit een andere cultuur en hebben andere ervaringen met hiv dan de Afrikaanse en Caribische mannen uit ons programma. Desondanks hebben we tot deze ongebruikelijke stap besloten, omdat we vanwege Corona niet voldoende kandidaten hadden kunnen werven die (al) geschikt waren om op dat moment aan de training mee te doen. En omdat een aantal ziekenhuizen Shiva had laten weten dat zij met de handen in het haar zaten voor wat betreft hun Oost-Europese patiënten met hiv.

Waardevol verhaal

During the training I did not see myself as a patient, but as a person with experience and a story to share with people who were enthusiastic to listen to me and to hear my story. That made me feel good. It helped me to be more open.

Qua samenstelling van de groep viel verder op dat van de mannen zeven homo en één man hetero was. Zeven mannen waren uit hun thuisland gevlucht.

De samenstelling was verre van toevallig. We hebben er bijvoorbeeld bewust voor gekozen om tenminste één heteroman mee te laten doen. Zijn inbreng als vader met hiv was voor de anderen namelijk zeer waardevol. De acceptatie van onderlinge verschillen verliep heel gemakkelijk. Wellicht heeft het hoge opleidingsniveau van de mannen hier een rol in gespeeld.

Ik leer iedere dag

The Shiva programme is lifesaving, life giving for me. It is always informative; I learn better about hiv and that gives me more hope. I learn how to communicate with others better, especially people with so many challenges, and also how to listen well and not be in hurry to jump into conclusions or to give advice. Shiva is a good platform for migrants to re-discover themselves, both their strong and weak areas.

E. Mannen matchen en matches begeleiden

Bij matches gaat het om ontmoetingen tussen twee personen. Tijdens corona was het steeds mogelijk gebleven om elkaar met twee mensen te ontmoeten en daarom konden de matches ook in tijden van coronabeperkingen relatief onbelemmerd doorgaan. Dat wil echter niet zeggen dat het vanzelfsprekend was dát ze ook daadwerkelijk doorgingen: van veel andere organisaties vernamen we namelijk dat hun vrijwilligers tijdens corona (tijdelijk) afhaakten. We zijn blij dat bij Shiva geen enkele vrijwilliger afgehaakt is. Ondanks dat zij het zelf zwaar hadden, zijn de Positive Brothers de mannen zonder uitzondering blijven steunen. We hebben daar grote waardering voor.

Bij de mannen vindt koppeling op drie manieren plaats:

1. Via de hiv-verpleegkundigen in de ziekenhuizen. Vanwege corona gebeurde dit in 2020 slechts sporadisch.
2. Tijdens de groepsbijeenkomsten. Geestelijk verzorger Edmund spreekt in dat geval vooraf apart met beide mannen die voor een match gekozen zijn.
3. Edmund koppelt de beide mannen tijdens een conference call aan elkaar.

Een Positive Brother zegt over zijn matches:

My men are accepting themselves and they begin to see that with hiv there's still future, and so, they are not scared anymore. They begin to rediscover themselves, take care of themselves and begin to have a changed attitude to more healthy lifestyle. That makes me so proud!

F. Evaluatie Positive Brothers - pilot

In 2020 – het derde jaar van de driejarige pilot Positive Brothers – hebben we een uitgebreide evaluatie uitgevoerd van het project. Om een zo goed mogelijk beeld te krijgen van alle aandachts- en eventuele verbeterpunten, hebben we deze evaluatie samen met de projectleiding van de Positive Brothers, maar ook met de Positive Brothers zelf uitgevoerd.

Conclusies uit evaluatie

Ongelijktijdigheid – recht doen aan verschillen

Zoals bij alle emancipatieprocessen het geval is, speelt grote ongelijktijdigheid ook bij de Positive Brothers een rol. Dit betekent dat de deelnemende mannen zich onderling - doordat ze op een ander moment ingestroomd zijn - in een andere ontwikkelingsfase bevinden.

Deze ongelijktijdigheid is een gegeven waar we op in willen spelen door in de toekomst te zorgen dat het project aan alle deelnemers recht blijft doen. We willen dus dat het programma aansluit bij de behoeften van alle mannen en aantrekkelijk blijft. Dus ongeacht de ontwikkelingsfase waarin ze zich bevinden. En ook wanneer mannen al verder in hun ontwikkeling zijn. Als zij geen uitdaging meer ervaren, bestaat immers het risico dat zij afhaken.

We gaan uitdagingen zoeken voor de mannen die al ver zijn. Voorbeelden zijn bijvoorbeeld de chef-kok die een workshop gezond eten hield. Ook zijn er mannen die geleidelijk steeds meer open over hun hiv naar buiten durven te treden. Denk aan de man die 5.000 km van Nederland verwijderd Edmund om hulp heeft gevraagd voor zijn medicatie: hij stemde ermee in dat zijn verhaal in Hiv Nieuws gepubliceerd werd. Ook

heeft een Positive Brother meegewerkt aan een boek met portretten van mensen met hiv. Andere mannen zijn ermee akkoord gegaan dat zij met hun gezicht in een film van Shiva in beeld komen. Dat zij op die manier uit de anonimiteit treden, betekent een enorme stap.

Niveaoverschillen

Uit de evaluatie kwam naar voren dat de niveaoverschillen tussen de mannen onderling inderdaad zeer groot zijn. Hoogopgeleide mannen hebben in hun thuisland vaak leidinggevende posities of zelfs topfuncties bekleed. Maar er zijn ook mannen die niet of nauwelijks kunnen lezen en schrijven.

Omdat het programma uitdagend moet blijven voor iedereen en iedereen zich erin thuis moet kunnen voelen, willen we vanaf 2021 binnen de Communitydagen afwisselen tussen praktische bijeenkomsten - waar bijvoorbeeld samen gezond koken of ontspanning het thema vormen en waar niveaoverschil geen rol speelt - en intellectueel meer uitdagende bijeenkomsten.

Uit de evaluatie:

Just a volleyball or football game, some men talk easier when they're engaged in such activities. That brings easy contacts and it helps to know each other better.

Structuur en status: match-curriculum

De mannen blijken grote behoefte te hebben aan structuur bij de begeleiding van de matches. Bovendien vinden zij status erg belangrijk. Daarom hebben we besloten om een curriculum voor de match-begeleiding te ontwikkelen waarin deze beide aspecten naar voren komen en dat bovendien voldoende intellectuele uitdaging én doorgroeimogelijkheden biedt.

Binnen het curriculum behandelen de Positive Brothers en hun match verschillende thema's waar telkens doelstellingen aan gekoppeld zijn. Voorafgaand hieraan krijgen de Positive Brothers bijscholing op deze thema's. Na afronding van het curriculum ontvangen zowel de mannen als hun Positive Brother een diploma. Bij de totstandkoming van het curriculum zal gebruik gemaakt worden van de inbreng van ons teamlid Anicetas, gebaseerd op haar ervaringen als Positive Sister.

Verschuiving van begeleiding door professionals naar Positive Brothers

Uit de evaluatie kwam verder naar voren dat ziekenhuizen geneigd waren, mannen als eerste stap naar geestelijk verzorger Edmund te verwijzen. Gevolg is dat mannen, als ze eenmaal met Edmund gesproken hadden, door hem begeleid wilden blijven worden.

Shiva gaat ervoor zorgen dat de eerste kennismaking nu direct plaatsvindt met een Positive Brother. Een fysieke kennismaking met Edmund vindt -uitzonderingen daargelaten uiteraard- niet meer plaats voordat de match tussen de man en zijn Positive Brother gesloten wordt. Beide mannen ontmoeten elkaar dan voor het eerst in het ziekenhuis.

Via de Digitale Leermodule en de films die Shiva gemaakt heeft met als doel, de inzet van Informele Zorg bij mensen met hiv te stimuleren (zie ook eerder in dit Jaarverslag, onder 'Doorontwikkeling en inbedding in de zorgketen'), beogen wij verder dat de ziekenhuizen een grotere rol gaan spelen in de acceptatie van de Positive Brothers door de mannen.

ORGANISATIE

Wie is Shiva?

Het team

Het team van Shiva bestaat uit zeer bevoegen medewerk(st)ers (alle aanstellingen zijn in deeltijd) die zich met hart en ziel inzetten voor het welzijn van mensen met hiv/aids. Eind 2020 bestond het team uit:

- Inga Mielitz: initiatiefneemster - geestelijk verzorgster en directeur van Stichting Shiva
- Edmund Owusu: geestelijk verzorger - projecteider Positive Brothers
- Liako Oude Lansink-Lekhooa – counselor Positive Sisters
- Anicetas Tangi - counselor Positive Brothers en Positive Sisters
- Everdien Hagen - geestelijk raadvrouw Vangnet en Positive Sisters

Ondersteunend:

- Annemarieke Blom – management en financiën
- Marten Bos - trainer
- Petra van Straaten - tekstschrijver en organisator evenementen

Het bestuur

Eind 2020 bestond het bestuur uit:

- **Voorzitter Hannie Treffers:** De voorzitter van Shiva heeft ruim 40 jaar werkervaring binnen de Zorgsector. De laatste 10 jaar was zij directeur bij Vilans, waar zij in september 2018 met pensioen is gegaan. Nog steeds is zij actief in diverse toezichthoudende functies. Als voorzitter van Shiva zet Hannie Treffers zich vooral in voor de toekomstbestendigheid van Shiva.
- **Penningmeester Loïc Aballéa:** De penningmeester van Shiva is werkzaam als (business) controller bij Amerpodia, voorheen onder andere bij het Aidsfonds - STOP AIDS NOW! - Soa Aids Nederland.
- **Secretaris Kees Neefjes:** De secretaris van Shiva werkt als beleidssecretaris van Verdiwel, journalist en theaterregisseur. Als vrijwilliger was hij betrokken bij o.a. de organisatie van de Aids Memorial Day.
- **Algemeen bestuurslid Ria Heus:** Algemeen bestuurslid Ria Heus was tien jaar directeur van Stichting Fonds NutsOhra, een fonds dat projecten in de gezondheidszorg financieel ondersteunt. Vanuit deze functie kwam zij in aanraking met Shiva. Na haar pensionering is zij toegetreden tot het bestuur van Shiva. Ria Heus heeft de personeelszaken van Shiva in haar portefeuille.
- **Algemeen bestuurslid Patricia Heijdenrijk:** Algemeen bestuurslid Patricia Heijdenrijk is directeur van Pharos, het expertisecentrum gezondheidsverschillen. Zij is opgeleid als antropoloog en werkte daarna zo'n 15 jaar als organisatieadviseur in de zorg. Vanuit Pharos zet zij zich in voor het vergroten van de toegankelijkheid en kwaliteit van preventie, zorg en ondersteuning voor mensen die laaggeletterd zijn of een vluchtelingen- of migratieachtergrond hebben.

SAMENVATTING JAARREKENING**Balans per 31 december 2020**

bedragen in €

		31-dec-20	31-dec-19
Activa			
Vorderingen			
Te ontvangen subsidies en giften	124.545	36.448	
Vooruit betaald/nog te ontvangen	<u>2.413</u>	<u>1.460</u>	
		126.958	37.908
Liquide Middelen			
ASN bank	55.285	20.269	
ING Bank	55.654	12.768	
Triodos Bank	99.990	149.040	
Kas	<u>247</u>	<u>371</u>	
		<u>211.176</u>	<u>182.447</u>
Totaal Activa		338.134	220.356
Passiva			
Reserves			
Continuïteitsreserve	136.025	128.360	
Bestemmingsreserves:			
Deskundigheidsbevordering	<u>21.899</u>	<u>15.649</u>	
		157.925	144.010
Schulden			
Kortlopende schulden			
Vooruit ontvangen	134.334	54.000	
Loonheffing	9.982	8.126	
Reservering vakantiegeld	7.300	5.692	
Reservering accountantskosten	<u>12.500</u>	<u>2.500</u>	
		164.116	70.318
Overige schulden			
Schulden kortlopend (nog te ontv facturen)	8.849	2.134	
Te betalen bedragen	<u>7.245</u>	<u>3.894</u>	
		<u>16.094</u>	<u>6.028</u>
Totaal Passiva		338.134	220.356

Staat van baten en lasten over 2020

	Realisatie 2020	Begroting 2020	Realisatie 2019
Baten			
Opbrengsten	408.883	371.206	270.269
Lasten			
Activiteitenkosten			
Migranten zelfredzaamheid	306.433	312.166	226.836
Empowerment	61.894	59.040	50.192
Corona noodgelden uitgekeerd	26.641		
Totaal kosten	<u>394.968</u>	<u>371.206</u>	<u>277.028</u>
Resultaat	13.915	0	-6.759
Resultaat verdeling			
Continuïteitsreserve	7.665		-4.628
Bestemmingsreserves:			
Deskundigheidsbevordering	<u>6.250</u>		<u>-2.131</u>
	13.915		-6.759